

Sivistysvaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi perusopetuslain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi perusopetuslain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi (HE 103/2025 vp): Asia on saapunut sivistysvaliokuntaan mietinnön antamista varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- hallitusneuvos Marja Penttilä, opetus- ja kulttuuriministeriö
- opetusneuvos Anssi Pirttijärvi, opetus- ja kulttuuriministeriö
- erityisasiantuntija Hanna Salokaarto, opetus- ja kulttuuriministeriö
- opetusneuvos Katri Kuukka, Opetushallitus
- erityisasiantuntija Mari Sjöström, Suomen Kuntaliitto
- erityisasiantuntija Päivi Lyhykäinen, Opetusalan Ammattijärjestö OAJ ry
- johtava asiantuntija Annakaisa Tikkinen, Sivistysala ry

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- lapsiasiavaltuutetun toimisto
- Kansallinen koulutuksen arviointikeskus
- Helsingin kaupunki
- Eiran aikuislukio (Touko Voutilaisen koulusäätiö sr)
- Erilaisten oppijoiden liitto ry
- Harjoittelukoulujen rehtorit, Harre ry
- Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL ry
- Mannerheimin Lastensuojeluliitto ry
- Nuorisotutkimusseura ry
- Suomen Rehtorit ry
- Suomen Vanhempainliitto ry

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi perusopetuslakia, opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annettua lakia sekä kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annettua lakia.

Valiokunnan mietintö SiVM 10/2025 vp

Esityksen mukaan perusopetuslakiin lisättäisiin säännökset perusopetuksessa järjestettävän valmistavan opetuksen lisäopetuksesta.

Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituslakiin lisättäisiin säännökset uuden toiminnan rahoituksesta ja kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annettuun lakiin tekninen maininta uudesta rahoituksesta. Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituslain voimaantulosäännöstä korjattaisiin teknisesti.

Lisäksi aamu- ja iltapäivätoiminnasta perittävien enimmäismaksujen määrää korotettaisiin, mikä kompensoisi kunnille aamu- ja iltapäivätoiminnan valtionosuuteen tehtävää valtion rahoituksen leikkausta, ja maksut sidottaisiin indeksiin.

Esitys toteuttaa pääministeri Petteri Orpon hallituksen hallitusohjelman kirjausta, jonka mukaan mahdollistetaan valmistavan opetuksen jatkuminen kahteen vuoteen tilanteissa, joissa se arvioidaan tarpeelliseksi riittävien kielellisten valmiuksien varmistamiseksi.

Esitys liittyy valtion vuoden 2026 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.8.2026. Aamu- ja iltapäivätoiminnan enimmäismaksujen muutos on kuitenkin tarkoitettu tulemaan voimaan jo 1.1.2026 ja maksuja koskeva indeksitarkistus vasta 1.8.2027.

VALIOKUNNAN YLEISPERUSTELUT

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi perusopetuksessa järjestettävän valmistavan opetuksen lisäopetuksesta sekä aamu- ja iltapäivätoiminnasta perittävien enimmäismaksujen määrän korottamisesta ja maksujen sitomisesta indeksiin. Sivistysvaliokunta kannattaa hallituksen esitykseen sisältyviä lakiehdotuksia ja ehdottaa niiden hyväksymistä seuraavin huomautuksin ja muutosehdotuksin.

Perusopetuksessa järjestettävä valmistavan opetuksen lisäopetus

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi perusopetuksessa järjestettävän valmistavan opetuksen lisäopetuksesta, jota kunta voi järjestää perusopetukseen valmistavan opetuksen jälkeen. Ehdotus pohjautuu pääministeri Orpon hallitusohjelmakirjaukseen, jonka mukaan valmistavan opetuksen jatkuminen kahteen vuoteen mahdollistetaan tilanteissa, joissa se arvioidaan tarpeelliseksi riittävien kielellisten valmiuksien varmistamiseksi, ja tälle varataan riittävä rahoitus.

Perusopetuslain muutosehdotuksen mukaan perusopetukseen valmistavaa opetusta ja valmistavan opetuksen lisäopetusta järjestetään muualla kuin Suomessa syntyneelle ulkomaalaistaustaiselle oppilaalle. Perusopetuksessa järjestettävän valmistavan opetuksen lisäopetuksen tavoitteena on vahvistaa oppilaan tarvitsemia valmiuksia suomen tai ruotsin kielessä ja siten osaltaan edistää oppilaiden tasapainoista kehitystä ja kotoutumista suomalaiseen yhteiskuntaan.

Valiokunnan mietintö SiVM 10/2025 vp

Nykyisessä perusopetuslaissa valmistavan opetuksen termi on ”maahanmuuttajille järjestettävä perusopetukseen valmistava opetus”. Maahanmuuttajilla tarkoitetaan lähtökohtaisesti henkilöitä, jotka ovat muuttaneet maahan. Perusopetukseen valmistavan opetuksen voidaan näin ollen jo voimassa olevan lainsäädännön nojalla katsoa kohdistuvan Suomeen muuttaneille lapsille. Hallituksen esityksen mukaan vuonna 2023 noin 10 prosenttia valmistavan opetuksen oppilaista on kuitenkin ollut Suomessa syntyneitä. Asiantuntijalausunnoissa on esitetty vastakkaisia näkemyksiä ehdotuksesta, jonka mukaan valmistava opetus ja valmistavan opetuksen lisäopetus järjestetään jatkossa vain ulkomailla syntyneille ulkomaalaistaustaisille oppilaille.

Erillisjärjestelyt, kuten perusopetukseen valmistava opetus ja valmistavan opetuksen lisäopetus, ja niiden myötä opetuksen järjestäjien saamat merkittävät panostukset on valiokunnan näkemyksen mukaan tarkoituksenmukaisinta suunnata tukea eniten tarvitseviin oppilaisiin. Saadun selvityksen mukaan erityisesti alakoulun loppupuolella tai yläkouluiässä maahan tulevilla oppilailla on tarvetta kielen ja oppimisvalmiuksien tukeen.

Suomessa syntyneiden oppilaiden osalta tuen painopiste on jatkossa puolestaan ratkaisuihin, joissa maahanmuuttotaukaiset lapset ja nuoret ovat mukana samassa opetuksessa kuin muutkin oppilaat. Suomessa syntyneet maahanmuuttotaukaiset lapset voivat osallistua varhaiskasvatukseen ja esiopetukseen ja sitä kautta kehittää kielitaitoa ennen perusopetuksen alkamista. Oppilaalla, jolla on perusopetuksessa vaikeuksia osallistua opetukseen tai suoriutua opinnoistaan, on perusopetuslain mukaisesti oikeus saada oppimisen ja koulunkäynnin tukena ryhmäkohtaisia tukimuotoja ja oppilaskohtaisia tukitoimia. Kielen oppimista tuetaan ryhmäkohtaisiin tukimuotoihin kuuluvan opetuskielen tukiovetuksen avulla.

Nykyisin Suomessa syntyneistä perusopetukseen valmistavan opetuksen suorittaneista noin kaksi kolmesta suorittaa perusopetukseen valmistavan opetuksen kuusivuotiaana, jolloin valtaosa samanikäisistä oppilaista osallistuu esiopetukseen. Tarkoituksenmukaisempaa on, että Suomessa syntyneet maahanmuuttotaukaiset lapset osallistuvat esiopetukseen yhdessä suomea tai ruotsia äidinkielenään puhuvien oppilaiden kanssa, sillä kontaktit suomen tai ruotsin kieltä äidinkielenään puhuviin edistävät kielen oppimista. Esiopetuksen järjestäjän tulee tarjota opetuskielen tukiovetusta oppilaille, jotka sitä tarvitsevat.

Edellä todetuin perustein sivistysvaliokunta puoltaa hallituksen esitykseen sisältyvää lakiehdotusta eikä kannata sitä, että maahanmuuttajille järjestettävän perusopetukseen valmistavan opetuksen ja valmistavan opetuksen lisäopetuksen kohderyhmä ulotettaisiin koskemaan Suomessa syntyneitä maahanmuuttajataustaisia oppilaita.

Lausunnoissa on myös ehdotettu opetuksen järjestäjän harkintaan perustuvaa mahdollisuutta tehdä erityistilanteissa poikkeus perusopetukseen oppilaaksioton kohdejoukon rajauksen osalta siten, että myös Suomessa syntyneitä maahanmuuttajataustaisia oppilaita voisi ohjata perusopetukseen valmistavaan opetukseen ja valmistavan opetuksen lisäopetukseen. Valiokunta katsoo kuitenkin tarpeelliseksi selkeyttää valmistavaan opetukseen oppilaaksi ottamisen kriteerejä hallituksen esityksen mukaisesti eikä näin ollen kannata yksittäistapauksia koskevaan harkintaan perustuvaa sääntelyä. Poikkeussääntely ei ole tarkoituksenmukaista, sillä se saattaisi asettaa samassa tilanteessa olevat oppilaat keskenään eriarvoiseen asemaan.

Valiokunnan mietintö SiVM 10/2025 vp

Aamu- ja iltapäivätoiminnan maksut

Esityksessä ehdotetaan aamu- ja iltapäivätoiminnasta perittävien maksujen enimmäismäärän korottamista, millä kompensoidaan kunnille aamu- ja iltapäivätoiminnan valtionosuuteen tehtävää valtion rahoituksen leikkausta. Lisäksi aamu- ja iltapäivätoiminnan maksut ehdotetaan sidottavaksi kuntien peruspalveluiden hintaindeksiin. Sivistysvaliokunta kannattaa ehdotettuja muutoksia.

Useat lausunnonantajat ovat esittäneet huolensa aamu- ja iltapäivätoiminnan maksujen korottamisen vaikutuksista. Asiantuntijalausunnossa on pidetty tärkeänä varmistaa, ettei maksujen korottaminen vähennä toimintaan osallistumista sellaisten lasten osalta, joilla ei ole muita mahdollisuuksia harrastamiseen.

Sivistysvaliokunta toteaa, että aamu- ja iltapäivätoiminnan järjestäminen on kunnalle vapaaehtoinen tehtävä ja että aamu- ja iltapäivätoiminnassa perittävien maksujen enimmäismääriä ei ole korotettu vuoden 2016 jälkeen. Voimassa olevan perusopetuslain 48 f §:n 4 momentin mukaan kunnan on jätettävä aamu- ja iltapäivätoiminnan maksu perimättä tai sitä on alennettava, jos huoltajan elatusvelvollisuus, toimeentuloedellytykset tai huollolliset näkökohdat huomioon ottaen siihen on syytä. Säännöksen tarkoituksena on huolehtia siitä, että perheen pienituloisuus ei muodostu esteeksi lapsen osallistumiselle aamu- ja iltapäivätoimintaan. Sivistysvaliokunta pitää erittäin tärkeänä, että kunnat tiedottavat aktiivisesti mahdollisuudesta hakea aamu- ja iltapäivätoiminnan asiakasmaksun alentamista tai perimättä jättämistä.

Aamu- ja iltapäivätoiminnan maksut eivät ole tällä hetkellä sidottuina indeksiin toisin kuin esimerkiksi varhaiskasvatuksen enimmäismaksut. Koska aamu- ja iltapäivätoiminnan enimmäismaksujen määrät ovat jääneet merkittävästi jälkeen yleisestä hintakehityksestä, maksujen korottamista ja sitomista indeksiin voidaan pitää perusteltuna. Maksujen sitomisella indeksiin tavoitellaan sitä, että kuntien aamu- ja iltapäivätoiminnan laatu ja laajuus säilyvät nykyisellään kustannusten kasvaessa. Hallinnollisen työn minimoimiseksi indeksitarkistukset ehdotetaan tehtäväksi samassa rytmissä varhaiskasvatuksen asiakasmaksujen indeksitarkistusten kanssa.

Muita huomioita

Sivistysvaliokunta ehdottaa teknisluonteisia muutoksia 3. ja 4. lakiehdotukseen yksityiskohtaisissa perusteluissa selostetun mukaisesti.

Opetus- ja kulttuuriministeriö on vastineessaan tuonut esiin, että ruotsinkielisen hallituksen esityksen perustelutekstissä on käytetty lisäopetuksesta termiä ”tilläggsundervisning” ja että samaa termiä tulee käyttää ruotsinkielisissä lakiehdotuksissa termin ”påbyggnadsundervisning” sijaan.

VALIOKUNNAN YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

3. Laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta

Voimaantulosäännös. Sivistysvaliokunta ehdottaa voimaantulosäännökseen eräitä täsmennyksiä sääntelyn selventämiseksi ja siksi, jotta sanamuodoista käy selkeästi ilmi, että siirtymäsäännökset koskevat vuoden 2026 rahoitusta.

4. Laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 24 §:n muuttamisesta

24 §. Kustannustenjaon tarkistuksessa huomioon otettavat käyttökustannukset. Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan hallituksen esityksessä lisättäväksi uusi 7 kohta, ja tämän vuoksi on tarpeen muuttaa saman momentin 6 kohtaa. Näin ollen valiokunta ehdottaa pykälään ja johtolauseeseen säädösteknisiä muutoksia.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Sivistysvaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen HE 103/2025 vp sisältyvät 1. ja 2. lakiehdotuksen.

Eduskunta hyväksyy muutettuna hallituksen esitykseen HE 103/2025vp sisältyvät 3. ja 4. lakiehdotuksen. (Valiokunnan muutosehdotukset)

Valiokunnan muutosehdotukset

1.

Laki

perusopetuslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan perusopetuslain (628/1998) 5 §, 9 §:n 3 ja 4 momentti, 20 g §:n 3 ja 4 momentti, 46 §:n 3 momentti, 48 a §:n 3 momentti ja 48 f §:n 1 momentti,

Valiokunnan mietintö SiVM 10/2025 vp

sellaisina kuin niistä ovat 5 § osaksi laeissa 1707/2009 ja 163/2022, 9 §:n 3 momentti laissa 1037/2008, 20 g §:n 3 ja 4 momentti laissa 1090/2024, 46 §:n 3 momentti laissa 1216/2020, 48 a §:n 3 momentti laissa 1136/2003 ja 48 f §:n 1 momentti laissa 127/2016, sekä lisätään lakiin uusi 48 g § seuraavasti:

5 §

Muu opetus ja toiminta

Kunta voi järjestää maahanmuuttajille perusopetukseen valmistavaa opetusta ja perusopetuksessa järjestettävää valmistavan opetuksen lisäopetusta. Edellä mainittua opetusta järjestetään sellaiselle ulkomaalaistaustaiselle oppilaalle, joka ei ole syntynyt Suomessa.

Perusopetuksessa järjestettävä valmistavan opetuksen lisäopetus on tarkoitettu valmistavasta opetuksesta perusopetukseen siirtyville oppilaille, joilla ei ole vielä riittävää peruskielitaitoa opetuskielessä.

Kunta voi järjestää perusopetuksen 7.–9. vuosiluokan yhteydessä annettavaa joustavan perusopetuksen toimintaa kunnan päättämässä laajuudessa.

Kunta päättää aikuisten perusopetuksen järjestämisestä.

Joustavan perusopetuksen toiminnan järjestämisestä sekä maahanmuuttajille järjestettävän perusopetukseen valmistavan opetuksen ja perusopetuksessa järjestettävän valmistavan opetuksen lisäopetuksen tavoitteista annetaan tarkemmat säännökset valtioneuvoston asetuksella.

Opetushallitus antaa opetussuunnitelman perusteissa tarkemmat määräykset valmistavan opetuksen lisäopetukseen ohjaamisesta ja tähän liittyvästä opetuskielen taidon arvioinnista.

9 §

Opetuksen laajuus

Maahanmuuttajille järjestettävän perusopetukseen valmistavan opetuksen laajuus vastaa yhden vuoden oppimäärää. Perusopetuksessa järjestettävän valmistavan opetuksen lisäopetus voidaan järjestää enintään vuoden ajaksi.

Tarkemmat säännökset opetuksen laajuudesta annetaan valtioneuvoston asetuksella.

20 g §

Opetusryhmien muodostaminen

Erityisluokanopettajan opetuksessa erityisluokassa tai esiopetuksessa erityisopettajan kokoaikaisesti opettamassa pienryhmässä saa olla enintään kymmenen oppilasta. Edellä mainittu enimmäiskoko voidaan ylittää tilapäisesti.

Erityisluokanopettajan opetuksessa erityisluokassa tai esiopetuksessa erityisopettajan kokoaikaisesti opettamassa pienryhmässä saa olla enintään kahdeksan 20 i §:n 1 momentissa tarkoitetussa opetuksessa olevaa oppilasta tai oppivelvollisuuslain 2 §:n 3 momentissa

Valiokunnan mietintö SiVM 10/2025 vp

tarkoitettua varhennetun oppivelvollisuuden oppilasta taikka enintään kuusi tämän lain 20 i §:n 2 momentissa tarkoitettua opetuksessa olevaa oppilasta. Jos tässä momentissa tarkoitetuille oppilaille annetaan opetusta samassa ryhmässä tai yhdessä tämän pykälän 3 momentissa tarkoitettujen oppilaiden kanssa, määräytyy opetusryhmän enimmäiskoko sen mukaisesti, minkälaista tukea saavia oppilaita ryhmässä on eniten. Jos tässä momentissa tarkoitettua oppilasta opetus annetaan yhdessä muiden kuin tässä tai 3 momentissa tarkoitettujen oppilaiden kanssa, saa opetusryhmässä olla enintään 20 oppilasta.

46 §

Aikuisten perusopetus

Aikuisten perusopetus koostuu opiskelijan osaamistarpeen mukaan alku- ja päättövaiheen tai ainoastaan päättövaiheen opetuksesta. Opiskelijan osaamistarpeen mukaan alkuvaihe voi sisältää lisäksi erityisen lukutaitovaiheen. Edellä 5 §:ssä tarkoitettua perusopetukseen valmistavaa opetusta ja perusopetuksessa järjestettävää valmistavan opetuksen lisäopetusta ei järjestetä opiskelijalle, jonka 26 §:n 1 momentissa tarkoitettu velvollisuus suorittaa perusopetusta on päättynyt. Opetussuunnitelman tavoitteita ja keskeisiä sisältöjä vastaavat aikaisemmin suoritettut opinnot tai muutoin hankittu osaaminen tulee tunnistaa ja tunnustaa. Opiskelijan lähtötaso on määriteltävä ja opetuksen järjestäjän ja opiskelijan on yhdessä laadittava opiskelijalle henkilökohtainen opiskelusuunnitelma, jossa määritellään opintojen aloitusvaihe, suoritettavat kurssit ja muut opiskelun keskeiset sisällöt, opiskeluaika, opintojen suorittamistavat sekä muut tavoitteiden saavuttamisen kannalta merkittävät asiat, joista annetaan tarkemmat määräykset opetussuunnitelman perusteissa. Henkilökohtaista opiskelusuunnitelmaa tehtäessä otetaan huomioon opiskelijalle aiemmin tehty henkilökohtainen opiskelusuunnitelma ja sen toteutuminen. Lähtötason määrittely tehdään tarvittaessa yhteistyössä muiden viranomaisten kanssa. Suunnitelman toteuttamista seurataan ja päivitetään tarvittaessa.

8 a luku

Aamu- ja iltapäivätoiminta

48 a §

Tavoitteet ja perusteet

Opetushallitus päättää tässä laissa tarkoitettua aamu- ja iltapäivätoiminnan tavoitteista ja keskeisistä sisällöistä.

Valiokunnan mietintö SiVM 10/2025 vp

48 f §

Maksut

Aamu- ja iltapäivätoiminnasta voidaan määrätä kuukausimaksu. Kunta päättää aamu- ja iltapäivätoiminnasta perittävien kuukausimaksujen määrästä. Maksu saa olla 570 tunnin osalta enintään 148 euroa ja 760 tunnin osalta enintään 197 euroa.

— — — — —

48 g §

Maksujen sitominen indeksiin

Edellä 48 f §:ssä tarkoitetut kuukausimaksujen enimmäismäärät tarkistetaan kuntien peruspalveluiden hintaindeksin muutoksen mukaisesti.

Laskennassa käytetään kuntien peruspalveluiden hintaindeksiä, jossa vuoden 2000 indeksipisteluku on 100. Indeksimuutos muodostuu tarkistusvuotta edeltävän vuoden indeksipisteluvun ja siitä kaksi vuotta aiemman vuoden indeksipisteluvun osamäärästä. Indeksien mukainen euromäärä pyöristetään lähimpään euroon.

Tarkistukset tehdään joka toinen vuosi. Indeksillä tarkistettavat euromäärät tulevat voimaan tarkistusvuotta seuraavan vuoden elokuun 1 päivänä.

Opetus- ja kulttuuriministeriö julkaisee indeksillä tarkistettavat euromäärät Suomen säädöskokoelmassa kunkin tarkistusvuoden marraskuun aikana.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 . Sen 48 f § tulee kuitenkin voimaan 1 päivänä tammikuuta 2026 ja 48 g § 1 päivänä elokuuta 2027. Poiketen siitä, mitä tämän lain 5 §:n 1 momentissa säädetään, ennen tämän lain voimaantuloa aloittaneella Suomessa syntyneellä perusopetukseen valmistavan opetuksen aloittaneella oppilaalla on oikeus suorittaa loppuun valtioneuvoston asetuksella säädetty perusopetukseen valmistavan opetuksen tuntimäärä.

— — — — —

2.

Laki

opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (1705/2009) 11 §:n 6 ja 7 momentti, sellaisina kuin ne ovat laissa 1486/2016,

muutetaan 2 §:n 2 momentin 2 kohta, 5 §:n 3 kohta, 11 §:n 4 momentti ja 48 a §:n 1 momentti, sellaisina kuin ne ovat, 2 §:n 2 momentin 2 kohta ja 11 §:n 4 momentti laissa 1486/2016, 5 §:n 3 kohta laissa 1092/2024 ja 48 a §:n 1 momentti laissa 1049/2023, sekä

lisätään 29 §:ään, sellaisena kuin se on laeissa 1486/2016, 1049/2023 ja 1092/2024, uusi 8 momentti ja 48 a §:ään, sellaisena kuin se on laeissa 1486/2016 ja 1049/2023, uusi 8 momentti seuraavasti:

2 §

Soveltaminen eräissä tapauksissa

Sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, tässä laissa säädetään rahoituksesta:

2) perusopetuslain 5 §:ssä tarkoitettuun perusopetukseen valmistavaan opetukseen sekä perusopetuksessa järjestettävään valmistavan opetuksen lisäopetukseen myönnettävään lisään;

5 §

Rahoituksen laskentaperuste

Rahoitus käyttökustannuksiin määräytyy laskennallisten perusteiden mukaisesti. Rahoitus määräytyy:

3) perusopetuksen järjestäjän järjestämässä tutkintokoulutukseen valmentavassa koulutuksessa, perusopetuslain 26 a §:ssä tarkoitetun varhennetun oppivelvollisuuden piirissä olevien viisivuotiaiden oppilaiden esiopetuksessa, ulkomailla järjestettävässä opetuksessa, oppivelvollisuuslain 2 §:n 3 momentissa tarkoitettuun varhennettuun oppivelvollisuuteen perustuvassa kuusivuotiaiden oppilaiden esiopetuksessa, perusopetuslain 20 i §:n 1 tai 2 momentin mukaisessa opetuksessa, koulukotiopetuksessa, sisäoppilaitosmuotoisesti järjestetyssä perusopetuksessa, perusopetuslain 7 §:n mukaiseen järjestämislupaan sisältyvän kaksivuotisen esiopetuksen ensimmäisen vuoden esiopetuksessa, joustavassa perusopetuksessa ja yksityisen opetuksen järjestäjän toiminnan aloittamisessa oppilasmäärän ja oppilasta kohden määrätyn

Valiokunnan mietintö SiVM 10/2025 vp

yksikköhinnan perusteella, perusopetuslain 46 §:ssä tarkoitettussa perusopetuksessa kurssimäärän ja kurssia kohden määrätyn yksikköhinnan perusteella, perusopetukseen valmistavassa opetuksessa läsnäolokuukausien määrän ja läsnäolokuukautta kohden määrätyn yksikköhinnan perusteella ja perusopetuksessa järjestettävässä valmistavan opetuksen lisäopetuksessa oppilasmäärän ja oppilasta kohden määrätyn yksikköhinnan perusteella;

11 §

Esi- ja perusopetuksen rahoitus

Sen lisäksi, mitä kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetussa laissa säädetään perusopetuksen valtionosuudesta, kunnalle, kuntayhtymälle ja yksityiselle opetuksen järjestäjälle myönnetään joustavan perusopetuksen toiminnasta aiheutuviin lisäkustannuksiin euromäärä, joka saadaan, kun joustavan perusopetuksen toimintaan osallistuvien oppilaiden määrä kerrotaan mainittua toimintaa varten oppilasta kohden määrätyllä yksikköhinnalla. Vastaavasti perusopetuksessa järjestettävän valmistavan opetuksen lisäopetuksesta aiheutuviin lisäkustannuksiin myönnetään euromäärä, joka saadaan, kun perusopetuksessa järjestettävän valmistavan opetuksen lisäopetukseen osallistuvien oppilaiden määrä kerrotaan mainittua toimintaa varten oppilasta kohden määrätyllä yksikköhinnalla.

29 §

Esi- ja perusopetuksen yksikköhinnat

Opetus- ja kulttuuriministeriö vahvistaa vuosittain 2 §:n 2 momentin 2 kohdassa tarkoitetun perusopetuksessa järjestettävän valmistavan opetuksen lisäopetuksen yksikköhinnan valtion talousarvion rajoissa, kuitenkin siten, että se on enintään 40 prosenttia valtiovarainministeriön kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 35 §:n mukaisesti päättämän kotikuntakorvauksen perusosasta.

48 a §

Rahoituksen perusteena käytettävät suoritteet perusopetuksessa

Tämän lain mukaan rahoitettavan perusopetuksen ja perusopetuksen järjestäjän järjestämän tutkintokoulutukseen valmentavan koulutuksen rahoitus varainhoitovuodelle lasketaan varainhoitovuotta edeltäneen syyskuun 20 päivän oppilasmäärän mukaan lukuun ottamatta perusopetukseen valmistavan opetuksen, perusopetuksessa järjestettävän valmistavan opetuksen lisäopetuksen ja perusopetuslain 46 §:ssä tarkoitetun perusopetuksen rahoitusta ja mainitun lain 7 §:n mukaisen luvan saaneeseen koulukotiin sijoitetuista tutkintokoulutukseen valmentavassa koulutuksessa olevista opiskelijoista myönnettävää koulukotikorotusta.

Valiokunnan mietintö SiVM 10/2025 vp

Perusopetuksessa järjestettävän valmistavan opetuksen lisäopetuksen rahoitus varainhoitovuodelle lasketaan varainhoitovuotta edeltävänä vuonna päättyvän perusopetuslain 23 §:n mukaisen lukuvuoden aikana aloittaneiden oppilaiden lukumäärän mukaan.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Poiketen siitä, mitä tämän lain 48 a §:n 1 ja 8 momentissa säädetään, perusopetuksessa järjestettävän valmistavan opetuksen lisäopetuksen vuoden 2026 ja 2027 rahoituksen perusteena olevan oppilasmäärän laskemisesta, oppilasmääränä käytetään varainhoitovuotta edeltävän vuoden syyskuun 20 päivänä perusopetukseen valmistavassa opetuksessa olevien oppilaiden määrää.

3.

Laki

opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamisesta annetun lain (1092/2024) voimaantulosäännökseen uusi 2–4 momentti seuraavasti:

Poiketen siitä, mitä opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (1705/2009) 48 a §:n 1 momentissa säädetään oppivelvollisuuslain (1214/2020) 2 §:n 3 momentin mukaisen varhennetun oppivelvollisuuden ja perusopetuslain (628/1998) 20 i §:n mukaisen opetuksen vuoden 2026 rahoituksen perusteena olevan oppilasmäärän laskemisesta, oppivelvollisuuslain (1214/2020) 2 §:n 3 momentin mukaisen varhennetun oppivelvollisuuden ja perusopetuslain (628/1998) 20 i §:n mukaisen opetuksen vuoden 2026 rahoituksen perusteena olevana oppilasmääränä käytetään varainhoitovuotta edeltävän vuoden syyskuun 20 päivänä pidennetyn oppivelvollisuuden oppilaiden määrää.

Poiketen siitä, mitä 29 §:n 1 momentissa säädetään oppivelvollisuuslain 2 §:n 3 momentin mukaisen varhennetun oppivelvollisuuden ja perusopetuslain 20 i §:n mukaisen opetuksen vuoden 2026 rahoituksen kertoimista, vuoden 2026 rahoituksen kertoimina käytetään tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita kertoimia. Poiketen siitä, mitä 29 §:n 2 momentissa säädetään, koulutuksen järjestäjä saa viimeksi mainitussa lainkohdassa tarkoitetun lisärahoituksen myös niistä oppilaista, jotka ovat olleet tämän lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten

Valiokunnan mietintö SiVM 10/2025 vp

mukaisen pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä perusopetuksen oppimäärää suorittaessaan ja perusopetuksen päättyessä.

Edellä 2 ja 3 momentissa oppivelvollisuuslain 2 §:n 3 momentin mukaisten 5- ja 6-vuotiaiden varhennetun oppivelvollisuuden oppilaiden oppilasmääränä ja kertoimena käytetään pidennetyn oppivelvollisuuden, viisivuotiaille järjestettävän esiopetuksen oppilasmäärää ja kerrointa. Perusopetuslain 20 i §:n 1 momentin mukaan opiskelevien 1—9 vuosiluokan oppilaiden oppilasmääränä ja kertoimena käytetään pidennetyn oppivelvollisuuden muiden kuin vaikeimmin kehitysvammaisten oppilasmäärää ja kerrointa. Perusopetuslain 20 i §:n 2 momentin mukaan opiskelevien 1—9 vuosiluokan oppilaiden oppilasmääränä ja kertoimena käytetään pidennetyn oppivelvollisuuden vaikeimmin kehitysvammaisten oppilasmäärää ja kerrointa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

4.

Laki

kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 24 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain (618/2021) 24 §:n 1 momentin 6 kohta ja

~~lisätään kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain (618/2021) 24 §:n 1 momenttiin, sellaisena kuin se on osaksi laeissa 1116/2021 ja 1093/2024, uusi 7 kohta seuraavasti:~~

24 §

Kustannustenjaon tarkistuksessa huomioon otettavat käyttökustannukset

Edellä 23 §:ssä tarkoitetussa kustannustenjaon tarkistuksessa otetaan huomioon kuntien, kuntayhtymien sekä muiden opetuksen järjestäjien 1 §:ssä tarkoitettujen valtionosuuden perusteena olevien valtionosuustehtävien käyttökustannukset sekä opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain perusteella rahoitettavien tehtävien järjestämisestä aiheutuvat käyttökustannukset, jotka aiheutuvat:

6) perusopetuksen järjestämisestä sisäoppilaitosmuotoisesti ja koulukodissa;

Valiokunnan mietintö SiVM 10/2025 vp

7) perusopetuslain 5 §:n 2 momentissa tarkoitettun perusopetuksessa järjestettävän valmistavan opetuksen lisäopetuksen järjestämisestä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Helsingissä 20.11.2025

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Tuula Haatainen sd
varapuheenjohtaja Ari Koponen ps
jäsen Maaret Castrén kok
jäsen Eeva-Johanna Eloranta sd
jäsen Pia Hiltunen sd
jäsen Inka Hopsu vihr
jäsen Laura Huhtasaari ps
jäsen Hanna Kosonen kesk
jäsen Milla Lahdenperä kok
jäsen Pia Lohikoski vas
jäsen Nasima Razmyar sd
jäsen Sara Seppänen ps
jäsen Markku Siponen kesk
jäsen Oskari Valtola kok
varajäsen Ritva Elomaa ps
varajäsen Marko Kilpi kok
varajäsen Pia Sillanpää ps

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Maiju Tuominen

Valiokunnan mietintö SiVM 10/2025 vp
Vastalause 1

Vastalause 1

Perustelut

Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi perusopetuslakia, opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annettua lakia sekä kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annettua lakia.

Perusopetuslakiin esitetään lisättäväksi säännökset perusopetuksessa järjestettävän valmistavan opetuksen lisäopetuksesta. Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituslakiin lisättäisiin säännökset uuden toiminnan rahoituksesta ja kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annettuun lakiin tekninen maininta uudesta rahoituksesta. Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituslain voimaantulosäännöstä korjattaisiin teknisesti.

Hallitus esittää, että aamu- ja iltapäivätoiminnasta perittävien enimmäismaksujen määrää korotetaan ja maksut sidotaan indeksiin. Samalla hallitus leikkaa kuntien aamu- ja iltapäivätoiminnan valtionosuuksista seitsemän miljoonaa euroa.

Valmistavan opetuksen lisäopetuksen raja

Hallituksen esityksessä ehdotetaan, että perusopetuksen valmistavaa opetusta ja valmistavan opetuksen lisäopetusta voitaisiin järjestää muualla kuin Suomessa syntyneelle ulkomaalaistaustaiselle oppilaalle. Tällä hetkellä valmistavaa opetusta on voitu järjestää perusopetuslain mukaan maahanmuuttajille.

Hallituksen esityksen mukaan yksityiset opetuksen järjestäjät voisivat järjestää perusopetuksessa järjestettävää valmistavan opetuksen lisäopetusta perusopetuslain 7 §:ssä tarkoitetun opetuksen järjestämisluvan perusteella. Jos yksityisellä opetuksen järjestäjällä on lupa perusopetuksen järjestämiseen, se voisi siten jatkossa järjestää tarvittaessa myös valmistavan opetuksen lisäopetusta järjestämislupansa perusteella. Yliopistojen harjoittelukouluille valmistavan opetuksen ja sen lisäopetuksen järjestämistä ei kuitenkaan mahdollistettaisi.

Hallituksen esityksessä todetaan, että Tilastokeskuksesta saatujen tilastojen mukaan vuonna 2023 noin kymmenen prosenttia valmistavan opetuksen oppilaista on ollut Suomessa syntyneitä. Jatkossa Suomessa syntyneet oppilaat eivät olisi oikeutettuja valmistavaan opetukseen.

Valmistavan opetuksen oppilaat ovat lähtökohtaisesti heikommassa asemassa, ja opetuksen rajaaminen vain muualla kuin Suomessa syntyneille ei takaa automaattisesti tilanteen paranemista. On oletettavaa, että jatkossakin kymmenen prosenttia Suomessa syntyneistä maahanmuuttajataustaisista tarvitsisi valmistavaa opetusta suomen kielen taitojen vahvistumiseksi ja heidän suomalaisen koulutuspolun turvaamiseksi.

Perusopetuksessa järjestettävä valmistava opetus kestää tällä hetkellä enintään vuoden. Hallituksen esitys mahdollistaisi jatkossa valmistavan opetuksen jatkamisen lisäopetuksena. Valmistavan opetuksen lisäopetus kohdennettaisiin oppilaiden tilanteen ja tarpeen arvioinnin jälkeen niille oppilaille, joilla luku- ja kirjoitustaito ovat puutteellisia tai kouluhistoria on

Valiokunnan mietintö SiVM 10/2025 vp
Vastalause 1

puutteellinen tai jotka ovat tulleet Suomeen vasta yläkouluiässä. Valmistavan opetuksen ja säädettävän lisäopetuksen keskeisenä tavoitteena on, että oppilas oppii opetettavan kielen, joka mahdollistaa perusopetuksen sisältöjen opiskelun ja oppimisen.

Keskusta pitää erittäin tarpeellisuutta järjestää valmistavaa opetusta yhtä vuotta pidempään. Eri kunnissa asuvien oppilaiden yhdenvertaisuuden toteutumiseksi olisi tärkeää, että valmistavan opetuksen lisäopetuksen edellytyksiin laadittaisiin kansalliset kriteerit. Valmistavan opetuksen lisäopetuksen rahoituksen riittävää tasoa on välttämätöntä arvioida säännöllisesti ja korottaa nyt ehdotettavaa kiinteää määrärahaa, mikäli valmistavan opetuksen lisäopetusta tarvitsevien oppilaiden määrä kasvaa jatkossa merkittävästi.

Aamu- ja iltapäivätoiminnan kuukausimaksujen korottaminen

Hallitus esittää 20 prosentin korotusta aamu- ja iltapäivätoiminnan kuukausimaksuihin. Maksut eivät ole tulosidonnaisia toisin kuin varhaiskasvatusmaksut, mutta aamu- ja iltapäivätoimintaa järjestävän kunnan on perusopetuslain 48 f §:n 4 momentin mukaan jätettävä perimättä aamu- ja iltapäivätoiminnan kuukausimaksu tai alennettava sitä, jos oppilaan huoltajan elatusvelvollisuus, toimeentuloedellytykset tai huollolliset näkökohdat huomioon ottaen siihen on syytä.

Useat lausunnonantajat ovat esittäneet huolensa aamu- ja iltapäivätoiminnan maksujen korotusten vaikutuksista toimintaan osallistumiseen erityisesti matalamman tulotason perheissä. Vaarana on, että koulunsa juuri aloittaneet lapset viettävät jatkossa pitkiä aikoja yksin kotonaan iltapäivisin. Vaarana on myös se, että lapset, joiden kotoa ei löydy turvallisia aikuisia, joutuvat viettämään vielä pidemmän ajan turvattomissa olosuhteissa. Riskinä on myös, että yksin vietettyinä iltapäivinä mielekäs toiminta iltapäiväkerhossa korvautuu lisääntyvällä ruutuajalla.

Aamu- ja iltapäivätoimintaa järjestetään lukuvuosittain. Oppilaille on haettu paikkaa aamu- ja iltapäivätoimintaan kevätlukukaudelle 2026 jo ennen lukuvuoden 2025—2026 alkamista. Aamu- ja iltapäivätoiminnasta perittävät kuukausimaksut on myös ilmoitettu hakeutumisvaiheessa koko lukuvuodeksi. Maksujen korotuksilla tavoitellaan säästöjä valtiontalouteen, joten hallitus aikoo leikata kuntien aamu- ja iltapäivätoiminnan valtionosuuksia maksukorotuksia vastaavasti ja täysimääräisesti jo vuonna 2026. Kunnilla ei kuitenkaan ole mahdollisuutta korottaa toiminnasta perittäviä kuukausimaksuja kesken lukuvuoden eikä siten edellytyksiä kompensoida täysimääräisesti valtionosuuksien leikkausta vuonna 2026.

Aamu- ja iltapäivätoiminnan maksujen korotusten toteutuessa kuntien väliset erot kasvavat. Osassa kunnista pystytään kompensoimaan hallituksen valtionosuusleikkausta, mutta osassa kunnista siihen ei ole edellytyksiä palvelua käyttävien perheiden keskimäärin matalamman tulotason vuoksi. Jo tällä hetkellä tilanne kuntien välillä vaihtelee suuresti. Myös eri kunnissa asuvat perheet ovat eriarvoisessa asemassa sen suhteen, miten aamu- ja iltapäivätoiminnan maksuvapautukset ja -alennukset on otettu kunnissa käyttöön.

Valiokunnan mietintö SiVM 10/2025 vp
Vastalause 1

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että 2.—4. lakiehdotus hyväksytään valiokunnan mietinnön mukaisina,

että 1. lakiehdotus hyväksytään muutettuna (Vastalauseen muutosehdotukset) ja

että hyväksytään kaksi lausumaa(Vastalauseen lausumaehdotukset).

Vastalauseen muutosehdotukset

1.

Laki

perusopetuslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan perusopetuslain (628/1998) 5 §, 9 §:n 3 ja 4 momentti, 20 g §:n 3 ja 4 momentti, 46 §:n 3 momentti ja 48 a §:n 3 momentti ~~ja 48 f §:n 1 momentti,~~
sellaisina kuin niistä ovat 5 § osaksi laeissa 1707/2009 ja 163/2022, 9 §:n 3 momentti laissa 1037/2008, 20 g §:n 3 ja 4 momentti laissa 1090/2024, 46 §:n 3 momentti laissa 1216/2020 ja 48 a §:n 3 momentti laissa 1136/2003 ~~ja 48 f §:n 1 momentti laissa 127/2016,~~ sekä
lisätään lakiin uusi 48 § seuraavasti:

5 §

Muu opetus ja toiminta

Kunta voi järjestää maahanmuuttajille perusopetukseen valmistavaa opetusta ja perusopetuksessa järjestettävää valmistavan opetuksen lisäopetusta. ~~Edellä mainittua opetusta järjestetään sellaiselle ulkomaalaistaustaiselle oppilaalle, joka ei ole syntynyt Suomessa.~~
(2—6 mom. kuten SiVM)

9 §

(kuten SiVM)

20 g §

(kuten SiVM)

**Valiokunnan mietintö SiVM 10/2025 vp
Vastalause 1**

46 §

(kuten SiVM)

8 a luku

Aamu- ja iltapäivätoiminta

48 a §

(kuten SiVM)

~~48 f §~~

~~Maksut~~

~~Aamu- ja iltapäivätoiminnasta voidaan määrätä kuukausimaksu. Kunta päättää aamu- ja iltapäivätoiminnasta perittävien kuukausimaksujen määrästä. Maksu saa olla 570 tunnin osalta enintään 148 euroa ja 760 tunnin osalta enintään 197 euroa.~~

48 g §

(kuten SiVM)

Voimaantulo

(kuten SiVM)

Vastalauseen lausumaehdotukset

1. Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto seuraa ja arvioi perusopetuksen valmistavan opetuksen ja lisäopetuksen vain Suomen ulkopuolella syntyneille rajaamisen vaikutuksia ja tuo tarvittaessa eduskuntaan esityksen rajauksen poistamiseksi.

2. Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto seuraa ja arvioi aamu- ja iltapäivätoiminnan asiakasmaksujen korotusten vaikutuksia toimintaan osallistumiseen ja eri kunnissa asuvien lasten oikeuksien yhdenvertaisuuden toteutumiseen sekä ohjeistaa kuntia asiakasmaksuhelpotusten myöntämisessä ja perimättä jättämisessä, jotta asiakasmaksut eivät muodostu esteeksi toimintaan osallistumiselle.

Helsingissä 20.11.2025

Hanna Kosonen kesk
Markku Siponen kesk

Valiokunnan mietintö SiVM 10/2025 vp
Vastalause 2

Vastalause 2

Perustelut

Valmistavan opetuksen rajaaminen ulkomailla syntyneisiin

Valmistava opetus ja valmistavan opetuksen lisäopetus ovat tärkeitä tilanteissa, joissa lapsen kielellisiä taitoja ja muita oppimisvalmiuksia on vahvistettava. Valmistavan opetuksen lisäopetus eli mahdollisuus olla valmistavan opetuksen piirissä kaksi vuotta on kannatettava ja tarpeellinen ehdotus.

Valmistava opetus ja sen lisäopetus edistävät lapsen kotoutumista ja hyvinvointia ja auttavat havaitsemaan erilaiset oppimisvaikeudet ajoissa. Nykyinen lainsäädäntö ei kuitenkaan velvoita kuntia järjestämään perusopetukseen valmistavaa opetusta.

Hallituksen esitys rajaa kuitenkin Suomessa syntyneet maahanmuuttajataustaiset oppilaat valmistavan opetuksen ulkopuolelle. Tämä on ongelmallista, sillä perusteena opetukseen osallistumiseen on oltava oppilaan yksilöllinen tarve saada tukea oppimiskielen oppimiseen sekä muiden kouluvalmiuksien vahvistamiseen. Jos opettajat arvioivat lapsen tarvitsevan valmistavaa opetusta, lapsella on oltava oikeus siihen riippumatta syntymäpaikasta.

Noin kymmenen prosenttia valmistavan opetuksen oppilaista on Suomessa syntyneitä. Varhaiskasvatus ja sen osallistumisasteen nostaminen ovat hyviä keinoja tukea maahanmuuttajataustaisten lasten kielen oppimista. Kaikki lapset eivät kuitenkaan syystä tai toisesta tule osallistumaan varhaiskasvatukseen, joten myös näiden lasten kohdalla valmistava opetus ja sen lisäopetus on varmistettava ilman rajoituksia.

Hallituksen esitys loukkaa lapsen oikeutta opetukseen ja heikentää yhdenvertaisuutta. Esitetty rajuus ei tuo merkittäviä säästöjä, mutta voi tuoda lisäkustannuksia myöhemmin. Kaikista kalleinta on se, jos lapsi ei puutteellisen kielitaidon vuoksi saa riittäviä valmiuksia oppimiseen eikä onnistu integroitumaan muuhun kouluyhteisöön, sillä se voi vaikuttaa koko tulevaan koulutuspolkuun ja työuraan.

Aamu- ja iltapäivätoiminnasta perittävien enimmäismaksujen korotus

Aamu- ja iltapäivätoiminta on tärkeä palvelu lapsiperheille, koska pienten koululaisten koulupäivät ovat lyhyitä. Toiminta mahdollistaa perheen ja työn sujuvamman yhteensovittamisen, ehkäisee lasten yksinäisyyttä sekä tukee lasten aktiivista ja liikunnallista elämäntapaa. Monille lapsille aamu- ja iltapäivätoiminta on ainoa mahdollisuus harrastaa.

Hallituksen esityksessä aamu- ja iltapäivätoiminnan enimmäismaksuja korotetaan noin 23 prosentilla. Esityksen perusteluissa todetaan, että vaikka lainsäädäntö velvoittaa tietyissä tilanteissa maksujen perimättä jättämiseen, voi silti syntyä tilanteita, joissa maksujen korotukset vaikuttavat yksilön tai perheen päätökseen ylipäättään hakeutua aamu- ja iltapäivätoimintaan. Näin voi käydä erityisesti pienituloisten tai monilapsisten perheiden kohdalla.

Valiokunnan mietintö SiVM 10/2025 vp
Vastalause 2

Hallituksen esityksessä myönnetään, että maksujen korottaminen voi vaikeuttaa tiettyjen sosioekonomisesti heikommassa asemassa olevien lasten osallistumista aamu- ja iltapäivätoimintaan siitakin huolimatta, että kunnalla olisi velvollisuus jättää asiakasmaksu perimättä tai alentaa sitä. On myös painotettava, että maksuvapautus ja -alennusmenettelyt vaihtelevat kunnittain eikä perheillä ole usein tietoa niistä.

Enimmäismaksujen korottaminen ei ole kestävä, sillä lapsiperheiden taloudellista tilannetta on hallituskauden aikana heikennetty monella muullakin tavalla ja lasten ja perheiden hyvinvointi eriytyy. Leikkausten yhteisvaikutuksia esimerkiksi lasten ja nuorten hyvinvointiin, syrjäytymiseen ja osallisuuteen on seurattava. Hallituksen päätösten vuoksi 31 000 lasta lisää tippuu köyhyysrajan alle. Myös työssäkäyvien köyhyys lisääntyy, kun tulot eivät riitä elämiseen ja sosiaaliturvaa leikataan.

Maksujen sitominen indeksiin on sinänsä perusteltu toimi, sillä se varmistaa niiden pysymisen aamu- ja iltapäivätoiminnan synnyttämien kustannusten tasolla. Huomautamme kuitenkin, että hallitus on jäädyttänyt tällä hetkellä useiden Kelan etuuksien indeksejä, kuten työttömyystuen, lastenhoidon tuen ja yleisen asumistuen kohdalla. Tämä eripaisuus voi johtaa siihen, että maksujen indeksitarkistukset muodostuvat pienituloisille todellisuudessa korotukseksi.

Eri taustoista oleville lapsille saavutettava aamu- ja iltapäivätoiminta on tärkeää sekä lasten yhdenvertaisuuden että perheiden hyvinvoinnin kannalta. Hallitus on luvannut hallitusohjelmassaan parantaa lasten sivistyksellisiä perusoikeuksia sekä helpottaa työn ja perheen yhteensovittamista. Hallituksen esitys aamu- ja iltapäivätoiminnan maksujen tuntuvasta korottamisesta ei näitä tavoitteita edistä.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että 2.—4. lakiehdotus hyväksytään valiokunnan mietinnön mukaisina ja

*että 1. lakiehdotus hyväksytään muutettuna (**Vastalauseen muutosehdotukset**).*

Valiokunnan mietintö SiVM 10/2025 vp
Vastalause 2

Vastalauseen muutosehdotukset

1.

Laki

perusopetuslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan perusopetuslain (628/1998) 1 §:n 2 momentti, 5 §, 9 §:n 3 ja 4 momentti, 20 g §:n 3 ja 4 momentti, 46 §:n 3 momentti ja 48 a §:n 3 momentti ~~ja 48 f §:n 1 momentti~~,
sellaisina kuin niistä ovat 1 §:n 2 momentti laissa 1090/2024, 5 § osaksi laeissa 1707/2009 ja 163/2022, 9 §:n 3 momentti laissa 1037/2008, 20 g §:n 3 ja 4 momentti laissa 1090/2024, 46 §:n 3 momentti laissa 1216/2020 ja 48 a §:n 3 momentti laissa 1136/2003 ~~ja 48 f §:n 1 momentti laissa 127/2016~~, sekä
lisätään lakiin uusi 48 g § seuraavasti:

1 § (Uusi)

Soveltaisala

— — — — —
Lisäksi laissa säädetään pääsääntöisesti oppivelvollisuuden alkamista edeltävänä vuonna annettavasta esiopetuksesta, ~~maahanmuuttajille järjestettävästä~~ perusopetukseen valmistavasta opetuksesta sekä aamu- ja iltaopetustoiminnasta. Jos tämän lain mukaista esiopetusta järjestetään varhaiskasvatuslain (540/2018) 1 §:n 2 momentin 1 tai 2 kohdassa tarkoitetussa päiväkodissa tai perhepäiväkodissa, esiopetukseen sovelletaan lisäksi, jollei tässä laissa tai sen nojalla asetuksella toisin säädetä, mitä varhaiskasvatuslaissa tai sen nojalla asetuksella säädetään. Tämän lain 18 a §:ää, 20 g:n 2 momenttia, 20 h ja 20 i §:ää ei sovelleta esiopetukseen.
— — — — —

5 §

Muu opetus ja toiminta

Kunta voi järjestää ~~maahanmuuttajille~~ perusopetukseen valmistavaa opetusta ja perusopetuksessa järjestettävää valmistavan opetuksen lisäopetusta. ~~Edellä mainittua opetusta järjestetään sellaiselle ulkomaalaistaustaiselle oppilaalle, joka ei ole syntynyt Suomessa.~~
(2—4 mom. kuten SiVM)

Joustavan perusopetuksen toiminnan järjestämisestä sekä ~~maahanmuuttajille järjestettävän~~ perusopetukseen valmistavan opetuksen ja perusopetuksessa järjestettävän valmistavan

Valiokunnan mietintö SiVM 10/2025 vp
Vastalause 2

opetuksen lisäopetuksen tavoitteista annetaan tarkemmat säännökset valtioneuvoston asetuksella.

(6 mom. kuten SiVM)

9 §

Perusopetukseen valmistavan opetuksen laajuus vastaa yhden vuoden oppimäärää. Perusopetuksessa järjestettävän valmistavan opetuksen lisäopetus voidaan järjestää enintään vuoden ajaksi.

(4 mom. kuten SiVM)

20 g §

(kuten SiVM)

46 §

(kuten SiVM)

8 a luku

Aamu- ja iltapäivätoiminta

48 a §

(kuten SiVM)

~~48 f §~~

~~*Maksut*~~

~~Aamu- ja iltapäivätoiminnasta voidaan määrätä kuukausimaksu. Kunta päättää aamu- ja iltapäivätoiminnasta perittävien kuukausimaksujen määrästä. Maksu saa olla 570 tunnin osalta enintään 148 euroa ja 760 tunnin osalta enintään 197 euroa.~~

48 g §

(kuten SiVM)

Voimaantulo

(kuten SiVM)

Valiokunnan mietintö SiVM 10/2025 vp
Vastalause 2

Helsingissä 20.11.2025

Pia Lohikoski vas
Eeva-Johanna Eloranta sd
Tuula Haatainen sd
Pia Hiltunen sd
Inka Hopsu vihr
Nasima Razmyar sd